***Людмила АЛЕКСЄЄНКО-ЛЕМОВСЬКА***
*(Київ, Україна)*

## СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІЇ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Методична компетентність є одним із найважливіших компонентів професійно-педагогічної компетентності, охоплює галузь способів формування знань, умінь та встановлює залежність розвитку цієї компетентності від якості професійної діяльності. Визначається як сформована на базовому рівні здатність і готовність до проектування і здійснення освітнього процесу.

Компетентність охоплює когнітивну, операціонально-технологічну, етичну, соціальну, мотиваційну, поведінкову складові, містить результати навчання, систему ціннісних орієнтацій. Тобто, являє собою інтегративний ресурс, який забезпечує успішну діяльність за рахунок засвоєних теоретичних і практичних знань, що сприяє в цілому досягненню кінцевих цілей здійснюваної діяльності в різних соціально значущих сферах.

Методична компетентність вихователів закладів дошкільної освіти включає: знання та навички в галузі теорії, технології і методики викладання (педагогіки, психології, педагогічної антропології, лінгвістики); володіння методичною термінологією; комунікативну компетентність; готовність, здатність, уміння розвивати іншомовну комунікативну компетенцію; методичні вміння: аналізу, реалізації педагогічної діяльності, планування, педагогічного дизайну; дидактичні та творчі здібності, здатність застосовувати наявні знання в практичній діяльності; культуру мовлення і культуру спілкування; досвід вирішення навчальних методичних завдань; досвід квазіпрофесійної та професійної діяльності; критичне методичне мислення; знання і розуміння теоретичних основ педагогічної технології; знання сутнісних характеристик педагогічних і інформаційних технологій; розуміння сутності технологічного підходу до організації педагогічної діяльності; розуміння можливостей використання тих чи інших технологій; знання закономірностей і правил проектування і реалізації в реальному процесі навчання конкретних технологій; знання форм, видів і методів контролю і діагностики результатів навчання.

Рівні (етапи) розвитку методичної компетентності педагога: практико-імітувальний, комбінувально-продуктивний, науково-творчий (відповідно до рівнів професійної підготовки); теоретичне моделювання – проектування – конструювання та впровадження в практику (відповідно до етапів конструктивної діяльності педагога); змістовний, квазіпрофесіний, професійно-діяльнісний; введення в професію, теоретико-конструктивний і теоретико-практичний етапи.

Функції методичної компетентності:

1. *інформаційно-орієнтовна* – неоднозначне трактування освітнього процесу (педагогічної діяльності), варіативного бачення шляхів вирішення дидактичних завдань; здатність вирішувати протиріччя між складністю дидактичних завдань і обмеженістю часу й інших ресурсів на їх вирішення;
2. *регулятивна* (рефлексивності, стійкості) – забезпечення стійкості педагога до труднощів професійної діяльності;
3. *оптимізаційна* – поліпшення умов освітнього процесу (навчальної діяльності, процесу управління цією діяльністю);
4. *адаптаційна* – адаптація накопиченого суспільством наукового знання до реалій навчального процесу (перетворення наукової інформації в навчальну), а також методів і форм навчання до контингенту, цілей і завдань навчання;
5. *профілактична* – спрямована на запобігання можливих труднощів в освітньому процесі;

6. *спонукальна* (мотиваційна) – сприяє розширенню кругозору педагога і формування професійного досвіду, визначає склад і силу мотивації до педагогічної діяльності;

7. *розвивальна* (виховна, освітня) – належний рівень методичної компетентності забезпечує можливість розвитку пов'язаних із нею компетенцій і особистісно-професійних якостей;

8. *консолідуюча* – консолідація зусиль педагога й освітнього середовища для поліпшення умов навчального процесу;

9. *інтегруюча* – забезпечує цілісність професійної компетентності педагога (єдність науково-теоретичної, методичної, психолого-педагогічної, дослідницької та інформаційної компетентності);

10. *соціалізуюча* – дозволяє розвиватися особистості педагога виробити в процесі діяльності позитивне, емоційне, стійке ставлення до самої діяльності, а за рахунок неї – подальший розвиток професійної компетентності;

11. *диференціююча* (оціночно-прогностична) – дозволяє педагогу в умовах зростаючих вимог до його діяльності (складності професійних завдань), розширення контактів, діалогів, видів діяльності, конструктивно взаємодіяти з освітнім середовищем;

12. *комунікативна* – забезпечує педагогу позитивну соціальну взаємодію з освітнім середовищем, використання її соціокультурного потенціалу для підвищення ефективності своєї професійної діяльності.

В цілому, методична підготовка педагога – це процес і результат оволодіння системою методичних знань, навичок і вмінь та готовність до їх реалізації в професійній діяльності.

Відповідність структури методичної підготовки рівням прояву методичної компетентності:

- лекційні заняття по «методичним» дисциплінам – теоретичний рівень прояву методичної компетентності;
- семінарські (практичні) заняття по «методичним» дисциплінам – інтуїтивний, теоретичний, квазіпрофесійний, (практико-імітуючий) рівень;
- курсова робота з теорії (технології) і методики навчання – теоретичний, науково-методичний;
- навчальна практика по науковому профілю спеціальності (навчально-дослідна практика) – теоретичний, науково-методичний, професійний, координований;
- педагогічна практика інтуїтивний, теоретичний, науково-методичний
- професійно координований, професійний;
- випускна кваліфікаційна робота по теорії (технологіям) і методикам навчання – теоретичний, науково-методичний;
- науково-дослідницька діяльність – теоретичний, науково-методичний.

Отже, поняття «методична компетентність» визначається як складова частина професійної педагогічної компетентності, розглядається також в якості спеціальної компетентності, яка реалізує базові та ключові компетентності стосовно специфіки професійної педагогічної діяльності. Передбачає здатність до методичної рефлексії, вміння критично оцінювати і переосмислювати якості власної навчальної діяльності, аналізувати використовувані прийоми і вправи з точки зору їх ефективності.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Адольф В.А. Обновление процесса подготовки педагогов на основе моделирования профессиональной деятельности. – Красноярск, 2005. – 212 с.

2. Глузман О.В. Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 2. – С. 51–60.

3. Гущина Т.Н. Формирование методической компетентности педагогических работников дополнительного образования детей в процессе повышения квалификации: Дис. канд. пед. наук. – Ярославль, 2001. – 252 с.

4. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. – М.: Высшая школа, 1990. – 117 с.

***Тетяна АТРОЩЕНКО***
*(Мукачево, Україна)*

## ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА ЯК ДЕФІНІЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Одними із першочергових завдань сучасного суспільства є підготовка особистості до мирного існування в полікультурному, багатонаціональному світі, формування відповідної системи цінностей і норм поведінки, виховання толерантного ставлення до інших культур, релігій, традицій тощо. Відповідно, система освіти, як найважливіший конструкт цивілізації, покликана вирішувати ці суспільно значимі завдання.

Вивчення проблеми освіти в полікультурному суспільстві вимагає конкретизації і уточнення поняття «полікультурна освіта» та його складових – «полі», «культура» і «освіта».

Семантичне визначення слова «полі» як множини відносно полікультурного суспільства підкреслює межі простору суспільства, яке характеризується багатокультурною різноманітністю, а також ущільненням простору існування багатьох культур через диверсифікацію (від лат. diversifi catio – зміна, різноманітність – надання чомусь різнобічного характеру) і диференціацію (від фр. differentiation та лат. differentia – різність, відмінність – поділ чогось на окремі різнорідні елементи) культурних відмінностей [4, 11].

Поняття «культура» належить до ряду фундаментальних у сучасному суспільствознавстві, якісним виміром якої вважається своєрідність її історичних, національних форм, а також форм суспільної свідомості та діяльності індивідів, соціальних та етнічних груп у їхньому предметно-практичному та духовному опануванні об'єктивної дійсності [2].

Поняття «культура» в «Українському педагогічному словнику» (1997) трактується наступним чином: «Культура (від лат. cultura – виховання, освіта, розвиток) – сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини і втілюється в результатах продуктивної діяльності». Автор пропонує також дефініцію культури у вужчому сенсі, як сферу духовного життя суспільства, яка охоплює систему виховання, освіти, духовної творчості (особливо мистецької), а також «установи й організації, що забезпечують їхнє функціонування (школи, вузи, клуби, музеї, театри, творчі спілки, товариства тощо)». Крім того, С.Гончаренко розуміє під культурою «рівень освіченості, вихованості людей та рівень оволодіння якоюсь галуззю знань або діяльності» [1, 182].

Культура, за О.Рудницькою, – це не тільки сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історичний рівень розвитку та втілюються у результатах продуктивної діяльності людини, в тому числі, у галузі освіти й мистецької творчості, але й рівень освіченості окремої людини, її «ерудованість, ввічливість, акуратність, витриманість та інші, а також якісний рівень оволодіння видами діяльності» [5, 46–47].

Підсумовуючи дослідження поняття культура різними науковцями, зазначимо, що під терміном «культура», в рамках даного дослідження, нами розуміється: а) система матеріальних і духовних цінностей, яка включає усі досягнення і результати людської діяльності, створені на різних етапах розвитку суспільства в даних соціально-економічних і регіонально-географічних умовах, що відрізняють расові, релігійні або соціальні групи комплексом традицій, мови, літературою, етикетом, музикою, формою одягу, видами їжі, конструкціями і внутрішнім оздобленням помешкань, святами, обрядами, звичаями, віруваннями та ідеалами; б) система норм поведінки, способів діяльності і адаптації в соціально-економічних та регіонально-географічних умовах, керуючись набором прийнятих поглядів, моралі, громадських форм і матеріальних благ, відповідних комплексу традицій расової, релігійної або соціальної групи.